

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ - НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ**

***С.І. Дубінін, А.В. Ваценко, В.О. Пілюгін, О.Б. Рябушко, Н.А. Улановська,
Н.О.Передерій, О.В.Овчаренко***

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

**METHODICAL SUPPLY OF SELF-TRAINING OF STUDENTS IS
NECESSARY CONDITION OF EFFECTIVE STUDYING**

***S.L Dubinin, A. V. Vatsenko, V.O. Pilyugin, O.B. Ryabushko, N.A. Ulanovska,
N.O. Perederii, O. V. Ovcharenko***

*Higher Medical Educational Establishments of Ukraine «Ukrainian Medical
Stomatological Academy», Poltava*

В статті узагальнюється досвід кафедри медичної біології щодо самостійної роботи студентів (СРС) в умовах індивідуально- орієнтованої поточно-групової організації навчального процесу. Робиться висновок, що для підвищення ефективності СРС необхідно: забезпечити студентів навчально-методичними засобами, засобами самоконтролю, довести студентам, що самопідготовка є активним процесом набуття та закріплення знань.

Article summarizes the experience of work of Medical biology department of student's self-training in condition of individually-oriented process.

Conclusion is made to boost efficiency of self-training work with necessary for: providing students with methodically-studying and selfcontrol means, to prove students that self-training is effective processes for obtaining more knowledges and revision of material.

Вступ. 20 травня 2005 р. Україна приєдналася до європейських країн, об'єднаних під гаслом Болонського процесу. У рамках цієї події проводиться значна робота щодо гармонізації вітчизняної освіти у відповідності до вимог Болонської декларації, основним завданням якої є розвиток національної педагогічної школи, розширення доступу до європейської освіти та збереження її найкращих надбань. Одним з основних завдань Болонського процесу є впровадження кредитно-трансферної системи (European Credit Transfer System), що дозволяє здійснювати перезарахування кредитів різних навчальних закладів і робить її системою, здатною працювати у рамках концепції «навчання впродовж усього життя» [1,2].

Реалізація ECTS будується на основі 7 правил, одним з головних є запровадження індивідуально-орієнтованої поточно-групової організації навчального процесу. Система індивідуально-орієнтованого навчання вимагає спрямування навчальної діяльності студента на виконання індивідуального навчального плану [3].

Згідно з положенням про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі, самостійна робота студентів охоплює: підготовку до

аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних, тощо); виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; роботу над окремими темами навчальних дисциплін відповідно до навчально-тематичних планів; підготовку до практики та виконання завдань, передбачених практикою; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до курсових, модульних і комплексних контрольних робіт; підготовку до підсумкової державної атестації, у тому числі й виконання випускної кваліфікаційної роботи бакалавра, спеціаліста та магістра; роботу в студентських наукових гуртках, семінарах; участь у роботі факультативів, спецсемінарів; участь у науковій і науково-методичній роботі кафедр, факультетів; участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах [6,7].

Самостійна робота студентів з кожної дисципліни навчального плану повинна забезпечити: системність знань та засобів навчання; володіння розумовими процесами; мобільність і критичність мислення; володіння засобами обробки інформації; здатність до творчої праці.

Контроль за самостійною роботою студента здійснює викладач. Він визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань тощо).

Основна частина. Кредитно-модульна система навчання запроваджена на кафедрі медичної біології ВДНЗ України «УМСА» на медичному факультеті з 2005 року, а на стоматологічному з 2010 року. Зрозуміло, що з перших занять необхідно було активізувати самостійну роботу студентів з метою кращого опанування предметом, який є фундаментальною медико-біологічною дисципліною і разом з іншими теоретичними дисциплінами формує науковий світогляд майбутнього лікаря [4].

Педагогічно доцільно організована самостійна робота студентів спонукає їх отримувати навчальну інформацію з різноманітних джерел, формує в них навички самостійного планування і організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти [4,7].

З цією метою на кафедрі створені (та кожен рік доповнюються) навчальні посібники з усіх модулів (Медична біологія. Посібник для самостійної роботи: матеріали для самопідготовки, тестові завдання різних рівнів складності, ситуаційні задачі, схеми циклів розвитку- Ч.1-3.- 2010-2011р.)

В них надруковані необхідні для ефективною самопідготовки матеріали: тестові завдання I рівня складності (в основному тести «Крок-1»), тестові завдання другого рівня складності (мають кілька правильних відповідей), задачі з молекулярної біології, генетики, ситуаційні задачі з медичної генетики та паразитології, також інформаційні матеріали (сучасні методи дослідження генетики людини, методи діагностики паразитарних хвороб,

загальні цикли розвитку певних груп паразитів, а також тематичні словники). Самостійне опанування цими матеріалами дозволяє не тільки краще підготуватися до практичних занять та провести самоконтроль, підготуватися до модульного контролю знань, а також бути більш впевненим на III курсі при написанні державного ліцензійного іспиту «Крок-1».

Зрозуміло також, що студентам I курсу, які вперше починають навчання за кредитно-модульною системою, необхідне надання педагогічної допомоги в організації їх самостійної роботи, так як вони мають незначний досвід роботи з різноманітними джерелами, тестами та ситуаційними задачами. Слід зауважити, що при виконанні індивідуальної та самостійної роботи треба приділяти увагу електронним версіям [5]. З цією метою електронні версії навчальних матеріалів розміщуються на сайті кафедри. Крім того, на кафедрі розроблені комп'ютерні програми для самостійного контролю знань студентами під час самопідготовки (навчальна програма) на кожне практичне заняття, до якої занесені всі тести з бази даних «Крок-1», а для викладачів - контролюючі програми (без варіантів правильної відповіді). Програма розроблена за такими принципами: порядок відповідей змінюється при наступному включенні, визначається час відповіді на тест (30-60 секунд), при невірній відповіді на екрані з'являється варіант вірної відповіді. Це виключає, при роботі з тестами, процес механічного запам'ятовування та використання «цифровок відповідей».

Відомо, що навіть при достатньому забезпеченні навчального предмета відповідним обладнанням та методичними матеріалами ефективність самопідготовки може бути різною. Враховуючи це, викладачі повинні вже з перших занять вчити студентів прийомам і методам, за допомогою яких можна з максимальною користю для себе використовувати можливості всього матеріально-методичного забезпечення. Студентів треба орієнтувати, що самостійна робота над джерелами, тестами, задачами, не є простим списуванням, переказом, відмічанням правильних відповідей, а потребує власних висновків. Студенти повинні, використавши матеріали для самопідготовки, обґрунтувати свої твердження, викласти свої думки чітко, грамотно, логічно, знайти ключові слова, найкращі варіанти вирішення ситуаційних задач.

Висновки. Самостійна робота студента повинна бути забезпечена всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної дисципліни (підручниками, навчальними та методичними посібниками, електронними матеріалами, електронно-обчислювальною технікою тощо).

Методичне забезпечення самостійної роботи студента повинне передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакети контрольних завдань, ситуаційні задачі, тести комп'ютерного контролю). Треба створити умови для орієнтування студентів на самостійну роботу як активний творчий процес.

Література:

1. Анищенко, В. Подготовка специалистов в соответствии с требованиями системы качества КО 9000 на основе модульной методики МОТ: [новизна МС; модульн. блок; учеб. элемент] /В. Анищенко, А. Михайличенко // Новый Коллегиум. - 2006. - №5. - С.18-23.
2. Ждан В.М. Реформування вищої медичної освіти в Україні відповідно до Болонського процесу // Трибуна лікаря.-25 травня 2005.- №100.- с. 2.
3. Закон України “Про вищу освіту” №2984-Ш, із змінами від 19 січня 2010 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до журналу: [Ий:/zakon.rada.gov.ua/cgi/laws/main.cgi?nred=1060-12](http://zakon.rada.gov.ua/cgi/laws/main.cgi?nred=1060-12).
4. Медична біологія. Програма навчальної дисципліни для студентів стоматологічних факультетів ВМНЗО ЕНУ рівнів акредитації.- Київ.- 2010.- 38 с.
5. Нейко Є.М., Глушко Л. В., Ерстенюк Г.М.. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів при вивченні фундаментальних дисциплін // Медична освіта. - 2004.-№1.- с. 13-14.
6. Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансверсної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах/ Лист МОН-№ 1/9-119 від 26.02.10 року.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи. - Київ.: Академвидав, 2006. - С.148-159.